

Gerard Jacobs

Aan het front met het Polisario

'Wat wilt u?

19 Febr 1977

Een aanval met mortieren of met jeeps en machinegeweren?

De westelijke Sahara is een vergeten uithoek van het zwarte continent. Als de Spanjaarden in 1975 deze voormalige kolonie moeten opgeven, wordt het gebied opgeëist door Marokko en Mauretanië. Koning Hassan organiseert zijn beruchte 'Groene Mars' en weet de woestijn in bezit te nemen. Maar de oorspronkelijke bewoners, verenigd in het Polisario, verzetten zich tegen de overname door de nieuwe heerser. Gerard Jacobs bezocht het bevrijdingsfront in haar steeds succesvoller strijd.

„U bent bereid?” vraagt onze gids. „Schrijf een brief aan de Algerijnse regering en de regering van de Republiek van de Arabische Democratische Sahara, dat u alle verantwoordelijkheid op u neemt voor uw reis naar de bevrijde gebieden van de Sahara: Indien ik gedood word, gewond raak, verdwaal of gevangen genomen word, draag ikzelf de volle verantwoordelijkheid. Uw naam en de datum, 25 januari 1977.”

★ ★ ★

We vertrekken. Drie Landrovers brengen ons van Tindouf in Zuid-Algerije naar de grens met de westelijke Sahara. Dit gedeel-

te van de Sahara was tot eind 1975 een Spaanse kolonie. Toen de Spanjaarden de kolonie noodgedwongen moesten ontruimen, annexeerden de buurlanden Marokko en Mauretanië het gebied. De plaatselijke bevolking, de Saharoui's, heeft zich georganiseerd in de bevrijdingsbeweging *Frente Polisario*. Tienduizenden Saharoui's zijn de laatste anderhalf jaar voor de bezetters gevlucht. Zij leven nu in tentenkampen vlak over de grens met Algerije.

Bij een nomadenfamilie eten we onze laatste fatsoenlijke maaltijd: rijst met stukjes kameelvlees. „Vanaf nu leeft u, eet u en slaapt u als de guerilla's.” De toon van de gids belooft weinig comfort.

's Morgens vroeg passeren we de grens. We voegen ons bij een konvooi vrachtwagens dat in de bezette gebieden van de Sahara op zoek gaat naar vluchtelingen.

's Middags bakken we brood. Het deeg wordt tien centimeter onder de grond gestopt en bedekt met zand. Daar bovenop komen de resten van het houtvuur. We plukken boontjes die aan de doornige struiken groeien. Sommige planten en bloemen blijken eetbaar.

Verder westwaarts begint de Sahara te leven. We verlaten de *Hamada*, de zandwoestijn. Na twaalf uur rijden bereiken we de bergen. We raken wat meer ontspannen: de bergen beschermen ons tegen de

vijandelijke vliegtuigen. Maar het gevaar van een hinderlaag houdt de spanning erin. Volgens onze gids is die angst ongegrond: „Als de Marokkanen ons zien, sluiten ze snel hun ogen. Zij zijn te bang om te vechten. De Marokkanen hebben zich in de steden verschanst. Wij beheersen het open terrein.” Overall ontmoeten we de patrouilles van het Frente Polisario. De jeeps en de wapens zijn meestal veroverd op de vijand. De guerrilla's zijn erg jong. Ik schat de meesten tussen de 18 en 25 jaar. Zij zijn slecht gekleed, soms blootsvoets. Zij geven het laatste nieuws en na een korte groet vertrekken ze weer.

's Avonds maken we een houtvuur. Ik gok dat we in de buurt zitten van Amgala, een oase 300 kilometer in de westelijke Sahara, gemeten vanaf de Algerijnse grens. Vorig jaar liep hier een Algerijnse colonne in een Marokkaanse hinderlaag. Sindsdien wagen de Algerijnen zich niet meer in de Sahara.

Zij vrezen dat een nieuwe confrontatie met de Marokkanen zal escaleren tot een totale oorlog tussen beide landen. En daar heeft Agerije geen trek in. Het beperkt zich nu tot het geven van humanitaire hulp aan de Saharoui's.

We luisteren rond het kampvuur naar *Radio De Vrije Sahara*. De guerrilla's discussiëren en zingen vrijheidsliederen. De steeds terugkerende thema's zijn vrijheid, waardigheid, Islam, socialisme, democratie. De meesten hebben een paar jaar in Spanje, Marokko of Frankrijk gestudeerd.

De westerse ideeën hebben zich vermengd met de eigen traditie: de Islam vormt de hoeksteen van de ideologie en 'Islam is identiek aan socialisme en democratie'. Het blijkt dat „de bevrijding van het Marokkaanse en Mauretaanse volk van hun tirannen en de agenten van het imperialisme” voor de guerrilla's even belangrijk is als de bevrijding van het eigen land.

Om middernacht vertrekken we weer. Voor mijn gevoel rijden we doelloos door de woestijn. Om vier uur stoppen we en plotse-ling komen uit alle richtingen de jeeps aansnellen. Ik slaap die nacht tussen Cheriff en Ahmed, mijn twee lijfwachten. We hebben ieder twee dekens tegen de vrieskoude. Als de zon opkomt, worden we gewekt. Ik ben tot op het bot verkleumd en drijfnat van de dauw. Er is alleen thee.

Wij gaan naar Amgala, drie Landrovers met 25 guerrilla's. De commandant, een nomade van een jaar of 40 neemt ons apart: „Wat wilt U?” We mogen kiezen: een aanval met mortieren op de oase vanaf de heuvelrug of een frontale aanval met de jeeps en machinegeweren recht op de Marokkanen af. Ondanks de geruststellende houding van Cheriff neem ik de vrijheid voor de artilleriebeschieting te kiezen.

De Marokkanen schieten terug met zwaar geschut. Volgens Cheriff wordt de oase iede-

Mohammed Salem: 'Wij bevrijden ons zelf'

Mohammed Salem is minister van Informatie in de regering van de Republiek van de Arabische Democratische Sahara. Met hem had ik in het St. George-hotel te Algiers een kort interview.

Salem: „Op het moment dat Spanje uit de westelijke Sahara vertrok, eind 1975, controleerde het Frente Polisario tachtig procent van het land. De Spaanse positie bleek onhoudbaar. Het kon zich niet verdedigen tegen onze acties. Toen Franco stierf en de nieuwe koning zich geen koloniale oorlog durfde permitteren, schoof het internationale imperialisme zijn dienaren in Marokko en Mauretanië naar voren om zijn belangen veilig te stellen.

„De Marokkaanse invasie is gedoemd te mislukken. De Marokkanen probeerden ons volk uit te moorden, het bedreef regelrechte genocide. Daarmee probeerde het onze militaire aandacht af te leiden. De eerste maanden had het succes met deze tactiek. Onze guerrilla's moesten al hun krachten geven om de burgerbevolking te redden en naar Zuid-Algerije te evacueren. Marokko kon zich in de steden vestigen. De tweede reden voor de moord op ons volk was van politieke aard: als het volk vermoord of verdreven is, kan het ook geen aanspraak maken op een onafhankelijke staat.

„Na drie maanden is het Polisario in het offensief gegaan. Nu, na een jaar, zijn wij de situatie meester. Wij bestoken de Marokkaanse posities 24 uur per dag. De Marokkanen kunnen alleen nog door de lucht bevoorrad worden. Wij hebben de oorlog verplaatst naar Marokko en Mauretanië. Wij hebben permanente bases in de vijandelijke gebieden. De Marokkaanse luchtmacht is geneutraliseerd. Het afgelopen jaar hebben wij 36 vijandelijke toestellen neergeschoten.

„Het gevolg is, dat de vijandelijke troepen gedemoraliseerd zijn geraakt. Er zijn talloze voorbeelden van desertie, munitie en gevechten tussen Marokkaanse en Mauretaanse bezetters.”

Gerard Jacobs

De officiële cijfers die het Front geeft, zijn enorm hoog en geven eerlijk gezegd in het Westen reden tot scepsis.

„Wij hebben het afgelopen jaar 14.300 Marokkaanse en Mauretaanse soldaten buiten gevecht gesteld. Wij hebben 36 vliegtuigen neergehaald. Wij hebben ongeveer 2300 jeeps, troep-carriers, tanks en andere voertuigen vernietigd of buitgemaakt. Tot slot, wij hebben 346 krijgsgevangenen gemaakt. Ik zal u de identiteitskaarten tonen.

„De Marokkanen kunnen deze cijfers niet langer ontkennen. Een van de oppositieleiders, Abderrahim Bouabid, heeft toegegeven dat er maandelijks 220 Marokkaanse soldaten sneuvelen. Belangrijk is dat het de beste militairen zijn die Marokko heeft.”

Hoe belangrijk is het psychologische element in uw strijd? Probeert u de latente ontevredenheid in het Marokkaanse leger te stimuleren en zo een progressieve staatsgreep in Marokko te veroorzaken?

„Wij bevrijden ons zelf. Op eigen kracht zullen wij de Marokkanen dwingen zich terug te trekken en onze onafhankelijk-

heid te accepteren. Als er een progressieve coup komt in Marokko, is dat gunstig voor ons. En ik geef toe dat wij met onze acties ertoe bijdragen om een gunstig klimaat voor zo'n staatsgreep te kweken. De keuze is aan de Marokkanen zelf.

„Ik wil nadrukkelijk verklaren dat wij geen centimeter van Marokko en Mauretanië willen veroveren. Wij voeren acties op het grondgebied van de vijand om ze te dwingen ons recht op onafhankelijkheid te erkennen.”

Is er kans op een politieke oplossing van het conflict?

„De militaire strijd is beslissend, de internationale politiek is van ondergeschikt belang. Toch zijn de komende maanden van groot belang. Op korte termijn houdt de Organisatie van Afrikaanse Eenheid een speciale vergadering over de westelijke Sahara. Wij zullen als volwaardig lid aan die conferentie deelnemen. Als Marokko en Mauretanië weigeren over de Sahara te praten dan vertrekken ze maar. Het is de plicht van de OAE om zijn charter uit te voeren en het charter erkent uitdrukkelijk het recht van ieder volk in Afrika op zelfbeschikking, onafhankelijkheid en, in een ander artikel, de onschendbaarheid van de koloniale grenzen. Wij verwachten niet anders dan de erkenning van ons recht.”

De OAE heeft deze rechten ook erkend. Maar alleen ten aanzien van het Frente Polisario. De OAE heeft tot nu toe geweigerd de Republiek te erkennen en dus de rechten van de Republiek van de Sahara. Is die erkenning deze keer wel te verwachten?

„De facto is de Republiek erkend, de jure inderdaad nog niet. Maar wij eisen vooraf dat de Republiek als volwaardige partner tot de vergadering van de OAE toegelaten zal worden. Maar nogmaals, de overwinning wordt op het slagveld behaald en niet in de eerste plaats aan de onderhandelingstafel.”

Zakelijke faciliteiten à la carte + fikse kortingen.

Géén hotel in hartje Amsterdam biedt zoveel faciliteiten voor zakelijke bijeenkomsten als het Amsterdam Marriott Hotel - naar behoeften en „à la carte” 'n Zalen-accommodatie die z'n weerga niet kent: voor 10 tot 700 mensen. Met alle audio-visuele voorzieningen. Met tolken, secretaresses, stenotypistes, wat u maar wilt. En daarboven: met 400 zeer comfortabele kamers, allemaal met individuele air-conditioning, kleuren-t.v. (met gratis vertoning van speelfilms via ons eigen net) en 24-uur vriendelijke roomservice. En onder hetzelfde dak: twee voortreffelijke restaurants, 'n gezellige bar en cocktaillounge met levende muziek en 'n verwarmd terras dat uitziet op het Leidseplein.

Moet u binnenkort een meeting, conferentie of bijeenkomst organiseren? Dan kunt u tot 15 maart 77 óók nog rekenen op kortingen tot 25% op logies, lunches en diners. En hebt u alle reden om onze speciale brochure aan te vragen!

Bon Ik ben geïnteresseerd in de zakelijke faciliteiten die Amsterdam Marriott te bieden heeft en de speciale kortingen die tot 15 maart 77 gelden. Stuur mij uitgebreide informatie.

Naam: _____

Bedrijf: _____

Adres: _____

Woonplaats: _____

Tel. nr.: _____

Amsterdam / Marriott

Stadhouderskade 21, Amsterdam.

Tel. 020-211010, Telex 15087.

Tel. na 1 april 1977: 020-835151.

re dag beschoten om de angst er bij de Marokkanen in te houden. Na twaalf ronden pakken we weer in. „Voldoende foto's?” vraagt de commandant.

We rijden op ons gemak terug. De Marokkanen blijven schieten maar ze komen de oase niet uit. Ik speur de hemel af naar vijandelijke vliegtuigen. Ook die verschijnen niet. Volgens Cheriff heeft het Polisario de laatste twee maanden tien Marokkaanse en Mauretaanse vliegtuigen neergeschoten.

Na een half uur rijden slaan we ons kamp op. De guerrilla's houden een schietwedstrijd op een verdorde boom. Ik val in slaap, volmaakt gerust.

★ ★ ★

De volgende morgen trekken we verder Westwaarts. Tussen Smara en Bir Mogreib zien we een uitgebrand Mauretaans vliegtuig. Het verkoolde lichaam van de piloot ligt tussen de wrakstukken. Het verhaal dat volgt klinkt ongeloofwaardig. Toen ik het voor het eerst hoorde in Algiers, haalde ik mijn schouders op: propaganda. Cheriff stelt mij 's avonds bij het kampvuur voor aan twee guerrilla's die de slag om het vliegtuig hebben meegemaakt. Zij vertellen het volgende verhaal:

„Op 27 december openen 53 Mauretaanse voertuigen de aanval op onze posities tussen Smara en Bir Mogreib. Na drie dagen moeten zij zich terugtrekken. Op 1 januari komen ze terug, nu gesteund door twee vliegtuigen van het type Hunter. Eén vliegtuig wordt neergeschoten. De commandant van de colonne sneuvelt (Cheriff toont mij de identiteitskaart). De Mauretaniërs trekken zich opnieuw terug. Ze bedekken het bloed van hun gesneuvelde kameraden met zand. Alle sporen worden uitgewist.”

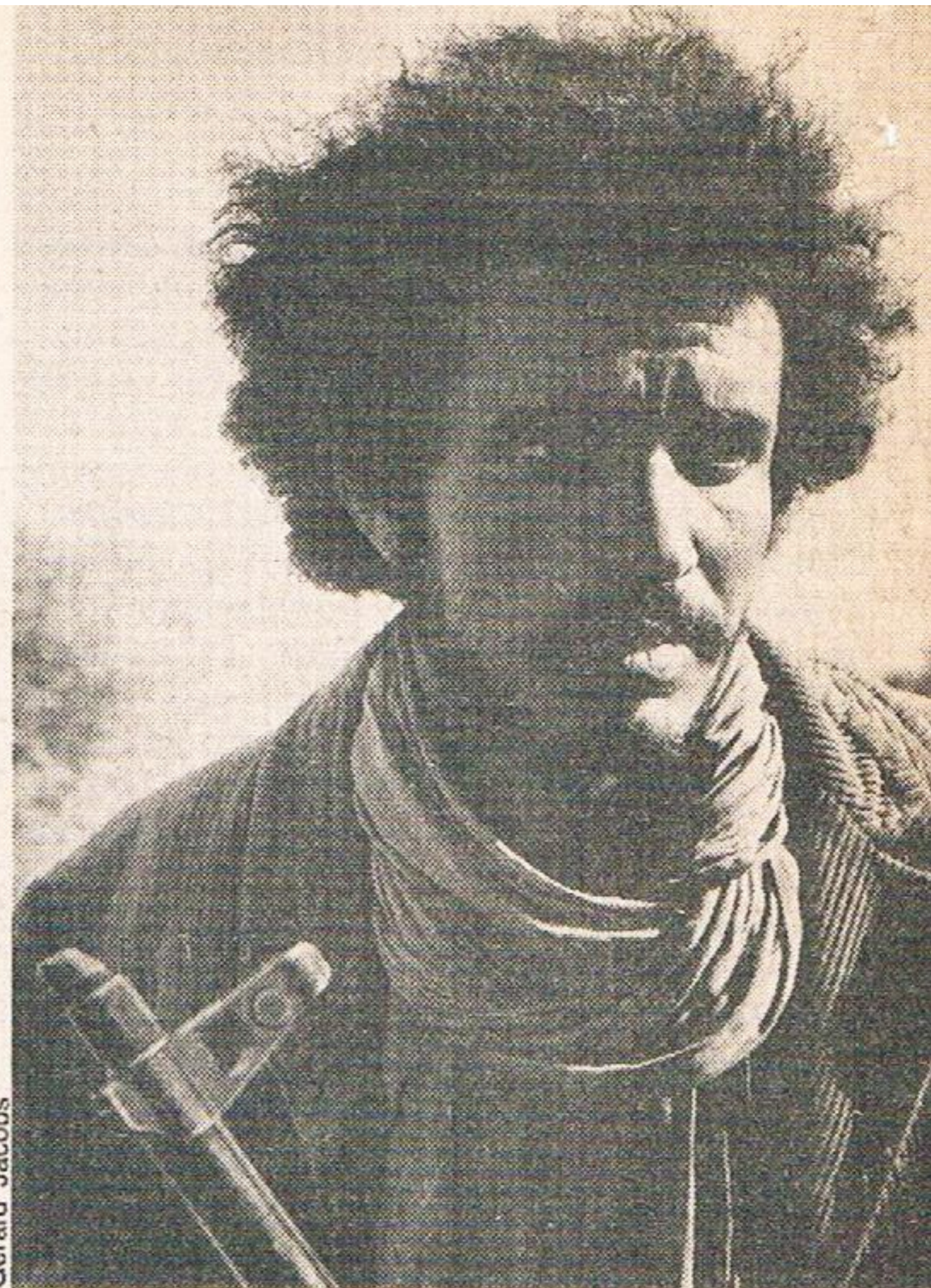
Ik begrijp het; Cheriff's uitleg is eigenlijk overbodig. „De agressor vertelt dat alles rustig is in de westelijke Sahara, dat het Polisario niets te betekenen heeft, dat Marokko en Mauretanië de situatie volledig onder controle hebben. Zij vrezen de internationale publiciteit die hun leugens ontmaskert en de realiteit onthult.”

De guerrilla's vertellen verder: „De volgende dag proberen 3000 Marokkanen en Mauretaniërs de wrakstukken van het vliegtuig weg te halen. Veertien dagen lang leveren we slag. De Marokkaanse commandant sneuvelt als hij zijn manschappen met stokslagen probeert te dwingen op te rukken. De Marokkanen strijden te voet. De agressor verliest liever tien soldaten dan één jeep. De Marokkanen vrezen ons, hun moreel is zeer laag. Na veertien dagen trekt de vijand terug naar Smara en Bir Mogreib. Sindsdien hebben zij de steden niet meer verlaten.”

Zij houden geheim hoeveel Polisario-strijders er gesneuveld zijn: „Wij verliezen meer manschappen door auto-ongelukken en ketsende geweren dan in de confrontatie met de vijand.”

De volgende morgen keren we terug naar de kampen in Zuid-Algerije. Er gaat maar één jeep met ons mee als bescherming: „Voor het geval wij auto-pech krijgen,” vertelt Cheriff opgewekt.

Het optimisme van de guerrilla's is groot: „Dit jaar valt de beslissing. Voor het einde

Lijfwacht Cheriff: optimisme

van het jaar hebben wij ook de steden bevrijd. De positie van de Marokkanen is onhoudbaar, zowel militair als politiek. Mauretanië speelt geen enkele rol meer en het Mauretaanse volk moet oppassen dat hun land niet door het Marokkaanse leger bezet wordt. Onze guerrilla's strijden in Mauretanië tegen de Marokkaanse soldaten. Marokko heeft Mauretanië altijd al willen annexeren. Nu ziet het zijn kans schoon.”

★ ★ ★

De situatie is echter gecompliceerder dan de guerrilla's toe willen geven. Het Polisario hoopt dat de Republiek van de Democratische Arabische Sahara op korte termijn erkend zal worden door de Organisatie van Afrikaanse Eenheid. Deze organisatie heeft in het verleden, evenals de Verenigde Naties en het Internationale Hof van Justitie in Den Haag, het recht op zelfbeschikking van het Saharaanse volk erkend. Het Polisario is officieel de enige bevrijdingsbeweging die het Saharaanse volk vertegenwoordigt. Maar de politieke erkenning van de Republiek, die op 27 februari 1976 in de bevrijde gebieden werd uitgeroepen, is nog steeds niet gekomen. Alleen Algerije en een paar minder belangrijke Afrikaanse landen hebben de onafhankelijke Republiek erkend. De aandacht van de Afrikaanse landen is gericht op zuidelijk Afrika; de westelijke Sahara ligt in een vergeten uithoek van het continent. Marokko en Mauretanië dreigen uit de OAE te stappen zodra de erkenning van de Republiek op de agenda verschijnt. Voor hen is de discussie gesloten. De Afrikaanse landen proberen die breuk in de OAE te voorkomen door de strijd van het Polisario te negeren.

Toch vertrouwen de Saharoui's erop, dat vóór half april een speciale vergadering van de OAE gehouden zal worden over de Sahara. Volgens de minister van Buitenlandse Zaken van de Republiek Hakin Brahim, kan het Saharaanse volk rekenen op de steun van de overgrote meerderheid van de Afrikaanse landen. En terecht volgens het Polisario, want het is een heilige wet in Afrika

Guerrilla's bij het wrak van een Mauretaans vliegtuig: 14 dagen slag

Door Polisario buitgemaakte vijandelijke identiteitskaarten: bewijsmateriaal

dat de koloniale grenzen gerespecteerd dienen te worden als de kolonisator vertrekt. Bovendien is het recht op zelfbeschikking van de Saharoui's al meer dan tien jaar geleden erkend en vastgelegd door de OAE en de verenigde Naties.

Marokko en Mauretanië trekken zich hier echter niets van aan. Als de Spanjaarden in 1975 aanstalten maken het gebied te verlaten, onder druk van de guerrilla-activiteiten van het Polisario en de instabiele situatie in Spanje zelf, eisen Marokko en Mauretanië het gebied op. Marokko beroept zich op historische rechten. Het Internationale Hof van Justitie in Den Haag erkent weliswaar dat Marokko en Mauretanië 'zekere juridische banden hebben met de Sahara', maar het Hof beschikt niet over bewijzen 'die de aanspraken van beide landen op de Spaanse kolonie kunnen rechtvaardigen'.

De Marokkaanse koning doet een beroep op zijn volk om de wereld te overtuigen van zijn gelijk: hij organiseert de 'Groene Mars'. 300.000 Marokkanen rukken met de Koran in de hand op naar de Sahara om het gebied in bezit te nemen. De koning wint het pokerspel: de Spaanse troepen durven niet op de burgers te schieten en dragen de Sahara over aan Marokko en Mauretanië.

Terwijl de internationale pers de mars van de Marokkanen verslaat, trekken een paar kilometer verderop de Marokkaanse militairen de Sahara binnen. Als het bedrog uitkomt, is het te laat. De Afrikaanse landen hebben het te druk met de strijd in Angola en zuidelijk Afrika, de Arabische landen zitten tot hun nek in de Libanese burgeroorlog en het Westen geeft de Marokkaanse koning stilzwijgend zijn steun. Marokko is een betrouwbare bondgenoot van de NAVO, en nu Angola aan het westerse kamp dreigt te ontvallen, zoekt het Westen nieuwe steunpunten aan de westkust van Afrika.

Volgens het Polisario is Marokko voornamelijk geïnteresseerd in de fosfaat-voorraden in de Sahara. Marokko is de belangrijkste exporteur van deze grondstof voor kunstmest. Hoewel de voorraden in de Sahara relatief klein zijn in vergelijking met de Marokkaanse, vreest koning Hassan dat zijn

monopoliepositie op de internationale markt bedreigd zal worden door een nieuwe exporteur.

Een van de belangrijkste wapenfeiten van de guerrilla-oorlog is volgens het Polisario dat sinds de bezetting door de Marokkanen geen gram fosfaat uit de Sahara geëxporteerd is. Hassan heeft zijn monopolie-positie weliswaar kunnen behouden, maar de rekenen van de Sahara blijven bewaard voor na de onafhankelijkheid.

Ondanks het optimisme van het Polisario blijven er twijfels of die onafhankelijkheid binnen het bereik ligt. Ook al erkennen de Afrikaanse landen de Saharaanse Republiek, zij kunnen Marokko niet dwingen de Sahara te verlaten. Militair is het Polisario in staat de Marokkanen te dwingen in de steden te blijven. Maar dat betekent ook dat het Polisario geen nieuwe wapens, voertuigen en kleding kan veroveren op de vijand. Aangezien het Polisario geen militaire steun van betekenis uit het buitenland krijgt is het afhankelijk van deze oorlogsbuit.

Het Polisario hoopt erop dat het Marokkaanse leger in opstand komt tegen zijn koning. De afgelopen jaren zijn er verschillende pogingen geweest in Marokko om de koning te verjagen.

Cheriff vertelde: „Wij moeten proberen het Marokkaanse leger en het volk te overtuigen dat wij dezelfde belangen hebben. Wij strijden ook voor de vrijheid van het Marokkaanse volk, voor een democratisch, socialistisch Marokko. Hassan heeft zijn volk verkocht aan het buitenlandse kapitaal. Hij is een despoot. Als de Marokkaanse soldaten onze vrijheidsstrijd leren kennen, zullen zij hun eigen koning verjagen. Dat zal de weg openen naar de eenheid van de volkeren in de regio. „Wij proberen het goede voorbeeld te geven aan onze broeders in Marokko en Mauretanië.”

★ ★ ★

In de bevrijde gebieden kwam ik onder de indruk van de motivatie van de guerrilla's, de solidariteit, de vriendelijkheid. In de vluchtelingenkampen in Zuid-Algerije leren

we de politieke opbouw van het volk kennen. Volgens een Spaanse collega-journalist die zijn militaire dienst in de jaren zestig in de Spaanse Sahara vervuld heeft, is de verandering onder de bevolking totaal. „In een paar jaar is dit volk volledig gedemocratiseerd. Iedereen heeft gelijke rechten, mannen zowel als vrouwen.”

De dagelijkse leiding in de kampen is in handen van een driemanschap: twee van hen worden direct gekozen door de kampbewoners. De derde wordt jaarlijks benoemd door het congres van het Polisario.

Ieder kamp heeft zijn eigen regering. De bewoners zijn georganiseerd in cellen. Iedere cel kiest een afgevaardigde naar de regering. De regering onderzoekt de behoeften en wensen van de kampbevolking en speelt die door naar de centrale regering van de republiek.

Ondanks de trieste leefsituatie in de kampen heerst ook hier de sfeer van broederschap. „Iedereen kent zijn taak. Niemand hoeft gedwongen te worden. Als wij naar het front moeten, dan gaan we. Als we een ziekenhuis moeten bouwen, dan doen we dat met evenveel plezier.”

Het is een trots volk, politiek sterk gemotiveerd. De sanitaire situatie is miserabel, regelmatig is er onvoldoende voedsel, vooral voor de zuigelingen en de zwangere vrouwen. Erg veel Saharoui's zijn ziek. De bevolking is verzwakt door ondervoeding, tuberculose, de grote verschillen in temperatuur tussen dag en nacht.

„Een onschuldige ziekte zoals mazelen of griep kan desastreuze gevolgen hebben,” vertelt de verpleger. „Er is geen enkele arts in de kampen; sommigen van ons hebben een paar jaar medicijnen gestudeerd in het buitenland of als verpleegster gewerkt. Wij hebben geen medicijnen, geen ervaren krachten, geen voorzieningen. Wij zijn afhankelijk van de hulp uit het buitenland.” Maar als ik vraag waarmee ze geholpen kunnen worden is het antwoord onveranderlijk: „De onafhankelijkheid! Voor ons en voor onze Marokkaanse en Mauretaanse broederschap”.

Gerard Jacobs